

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

- A** На засадах Державного стандарту початкової освіти схарактеризовано професійну компетентність учителя початкової школи, як здатність до організації педагогічного процесу у початковій школі на основі сучасних правил в освітньому просторі; здатність ефективно вирішувати стандартні та проблемні професійні задачі, які можуть виникнути у процесі навчально-виховної роботи в учнів початкової школи. Оцінено культурологічну компетентність як головного складника професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи. Зауважено, що культурологічна компетентність – це головна здібність майбутнього вчителя, який здатний розуміти культуру, як цілісне явище; розвиток інтегративних умінь включення в її зміст процесу й розуміння взаємозалежності різних сфер культури. Важливу роль відіграє компетентнісний підхід, за допомогою якого відбувається формування культурологічної компетентності на основі розвитку навичок грамотно застосовувати сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини; формування інтегративних знань про культуру як цілісну систему, утвердження національної, соціально-культурної стійкості.

Ключові слова: майбутні вчителі початкової школи; професійна підготовка; культурологічна компетентність; компетентнісний підхід; професійна компетентність

- S** **Hrechanyk Natalia. Competence Approach to Forming Cultural Competence of Future Elementary School Teachers.**
On the basis of the State standard of elementary education the professional competence of elementary school teacher is characterized as the ability to organize the pedagogical process in elementary school on the basis of modern rules in the educational space; ability to effectively solve standard and problematic professional tasks that may arise in the training elementary school students. It is determined that for the effective life of a person in the modern world, as well for the professional activity of elementary school teachers, the ability to develop cultural competence is required.
It is known that the main feature of the formation of cultural competence of future Ukrainian teachers is the ability to study and characterize Ukrainian culture, the ability to master the cultural experience of different peoples of the world, the ability to distinguish national values; in addition the ability to deal with cultural challenges in the course of future professional activity.
An analysis of the curriculum of elementary school teacher preparation at the M.P. Dragomanov National Pedagogical University, the Faculty of Pedagogy and Psychology was conducted. It should be noted that for the full and comprehensive formation of cultural competence of the future specialist it is necessary to create educational integrated courses, such as: «History of Arts», «History of Ukrainian Culture», «Formation of Cultural Competence» with humanitarian disciplines.
It is noted that cultural competence is the primary ability of a future teacher who is able to understand culture as a holistic phenomenon. An important role is played by the competence approach through which cultural competence is formed on the basis of the development of skills to use competently the set of heritage inherited from humanity from previous generations; formation of integrative knowledge about culture as a whole system, affirmation of national, socio-cultural stability.
Key words: future elementary school teachers; professional training; cultural competence; competence approach; professional competence

Гречаник Наталія Ігорівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки і психології початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Україна

Natalia Hrechanyk, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, doctoral student of Oleksandr Dovzhenko Glukhiv National Pedagogical University, Primary Education Pedagogics and Psychology Department, Ukraine

E-mail: NGrech@i.ua

Постановка проблеми. Важливими завданнями в руслі інтеграції України до європейської спільноти та співтовариства, орієнтації на міжнародні рекомендації та вимоги особливого значення набуває культурологічна підготовка фахівців, у першу чергу вчителів, які повинні системно й комплексно займатися вдосконаленням свого культурного рівня для швидкої адаптації в соціокультурному середовищі.

Учитель у сучасному освітньому просторі має стати частиною культурного процесу, збагнути особливості культури, володіти знаннями про традиції, історію, духовні переваги всіх етно-народів; налагоджувати комунікацію в сучасному світі, керуючись базовими національними й міжнародними культурними зразками.

В умовах освітньої реформи в Україні привернули увагу професіоналізм учителя, професійна компетентність і шляхи її вдосконалення, всі ці особливості знайшли своє відображення у законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Концепції Нової української школи, Професійному стандарті вчителя початкових класів [5]. Підвищення вимог до підготовки майбутніх учителів початкової школи потребує володіння інтегративними знаннями, вміннями та навиками, а також відповідними професійно-особистісними якостями. Дослідження професійної компетентності вчителя з позиції виявлення особистісно-професійних якостей, набутих у процесі цілеспрямованої професійної підготовки, розглядаються з позицій компетентнісного підходу.

Отже, актуальною є професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи, яка повинна бути спрямована на формування загальнокультурної компетенції та створення культуротворчого освітнього простору.

Однією з актуальних освітніх проблем є формування культурологічної компетентності майбутнього вчителя початкової школи на основі компетентнісного підходу.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми свідчить, що основою розв'язання проблеми можуть бути праці сучасних учених Л. Карпової, А. Маркової, О. Пошетун та ін.

Крім того, вітчизняні науковці у своїх працях вивчали основні засади реалізації компетентнісного підходу в процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи за такими напрямками: формування педагогічної культури майбутніх учителів початкових класів, як одного з елементів професійної компетентності (І. Пальшкова); формування інноваційної компетентності (Л. Петриченко); формування діагностичної компетенції (С. Мартиненко) та ін.

На початку XXI століття В. Загвязинський, Л. Хоружа розглядали гуманістичний розвиток і формування цін-

ностей у процесі навчальної діяльності, Л. Коржова, В. Сирота у своїх дослідженнях надавали інформацію щодо формування в процесі навчальної діяльності інтегративної готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності, Т. Тарасенко, Л. Хомич розглядали теоретичну і практичну підготовку вчителів початкової школи.

Метою статті є визначення сутності терміну «культурологічна компетентність» та її формування у майбутніх учителів початкової школи у контексті компетентнісного підходу.

Викладення основного матеріалу. Психолого-педагогічний аналіз проблеми формування культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи на основі компетентнісного підходу дозволяє здійснити обґрунтування даного процесу. У зв'язку з цим нам необхідно здійснити аналіз й узагальнення змісту визначень понять: «компетентність», «професійна компетентність», «культурологічна компетентність». У контексті нашого дослідження зупинимось на конкретизації поняття «культурологічна компетентність».

Аналіз науково-педагогічної літератури дозволяє зазначити, що існують різні основні підходи до трактування змістовного складника понять «компетенція», «компетентність» і «компетентнісний підхід». Вивчення наукового доробку вчених О. Камишаченка та А. Хуторського щодо поняття «компетентнісний підхід» дозволило визначити, що даний підхід був розроблений в Англії, який був відповіддю на конкретне замовлення професійної сфери країни [14].

На думку В. Давидова, І. Лернера, М. Скаткіна та їхніх послідовників за допомогою компетентнісного підходу здійснюється визначення цілей і змісту освіти, а також узагальнення засобів професійної діяльності [3; 12]. На основі цього були розроблені навчальні технології і матеріали, але все вищезазначене не використовувалось при розробленні навчальних програм і стандартів. Тому для втілення компетентнісного підходу в освітній процес необхідно робити акцент на дослідженні європейських педагогів-учених і вітчизняних науковців, які допомагають визначити структуру й сутність поняття професійної компетентності та культурологічної компетентності, зокрема [4; 14].

Поняття «компетенція» (від лат. *compete* – домагаюся, відповідаю, походжу) досить широко вживається в різних галузях наукових знань. Так, у словниках «компетенція» розглядається, як коло питань, коли кожна людина володіє відповідним рівнем знань і досвідом [11].

Крім того, компетенція (лат. *competentia* – належність за правом) з одного боку розглядається як коло повноважень різних органів влади, або посадових

діячів, а з іншого – тлумачиться, як комплекс питань, у яких особистості володіють пізнанням і досвідом [8]. Акцентуючи увагу на сутності цього поняття, відзначаємо, що у даному баченні компетенція – це сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок і способів діяльності), що задаються стосовно відповідної кількості предметів і процесів, і необхідні для успішної професійної діяльності [8]. Тоді як компетентність (лат. *competens* – здібний) – це володіння компетенцією, а також володіння знаннями [10].

На основі аналізу психолого-педагогічних досліджень Л. Карпової, Г. Онковича, С. Макаренка констатуємо, що визначення поняття «компетентність» у більшості досліджень розуміється як ступінь зрілості людини, яка володіє певним рівнем психічного розвитку та дозволяє особистості результативно функціонувати в суспільстві. На думку вітчизняних науковців А. Капської та О. Карпенкової, компетентність можна схарактеризувати, як процес, при якому особистість досконало володіє знаннями, вміннями та навичками своєї майбутньої професійної сфери, використовуючи при цьому ефективні способи і засоби досягнення поставлених цілей. Крім того, зазначено, що до сутності даного поняття входять: рівень базової і спеціальної освіти, стаж роботи, вміння накопичувати великий професійний і життєвий досвід, здатність передбачувати наслідки цілеспрямованого способу впливу на людину [13].

Згідно з визначенням терміну «компетентність» угорський педагог Г. Халаш [17] вважає, що його зміст містить цілий спектр соціально-комунікативних умінь, заснованих на знаннях, досвіді, цінностях, які були отримані у процесі професійної підготовки в закладах освіти. У доповіді на конференції ради Європи «Ключові вміння для Європи» (Берн, Швейцарія, 1966) автор, зокрема, підкреслює, що це поняття актуалізує реальну здатність особистості застосовувати знання.

Ірландський педагог Дж. Куллахан розуміє під компетентністю «загальні здібності, що базуються на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, які особистість розвинула шляхом освіти та практики» [4]. Вчений також виокремлює у своїх наукових розробках три терміни – вміння (*competencies*), навички (*skills*), компетентність (*competence*).

Як бачимо, є різні підходи до розуміння поняття «компетентність», тому єдиного визначення не існує. Європейські педагоги та вчені використовують такі терміни у своїх наукових розробках: загальні або ключові вміння, базові вміння, основні шляхи для досягнення результативного навчання, інтегративні знання, вміння або навички, тощо.

Отже, у наш час основною метою є формування компетентності особистості, здатної застосовувати знання, вміння й досвід відповідно до професійних чи життєвих ситуацій.

Як ми зазначали, професійна компетентність у деякій мірі відображає якість професійної діяльності вчителя початкової школи. Перш за все, вона може проявлятися у стійкому ефективному характері праці, у здатності в умовах нестабільності, різних ускладнень знаходити ефективні шляхи вирішення соціально значущих проблем.

Професійна компетентність учителя початкової школи набуває зараз принципово нової якості. Вона інтегрує в собі знання, досвід, особистісні якості, що забезпечують соціальну відповідальність учителя за результати прийнятих рішень. Саме компетентнісний підхід спрямований на розвиток умінь, навичок, здатності приймати рішення, вирішувати професійні завдання у зазначеній сфері, розвивати бажання до самоосвіти та самоконтролю.

Згідно з Державним стандартом початкової освіти професійну компетентність учителя початкової школи представлено, як здатність до організації педагогічного процесу у початковій школі на основі сучасних правил організації освітнього простору; здатність ефективно вирішувати стандартні та проблемні професійні задачі, які можуть виникнути у процесі навчально-виховної роботи з учнями початкової школи [2].

Наукові дослідження проблеми професійної компетентності вчителя початкової школи призвели до виділення й детальної характеристики його загальних компетентностей. Згідно з Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти на період до 2029 року [7] визначимо основні компетентності вчителів початкової школи, що необхідні для реалізації засадничих ідей Нової української школи у 2019–2020 навчальних роках (представлені в табл. 1):

Таблиця 1

Базові компетентності вчителя початкової школи

Базові компетентності	Характеристика
Професійно-педагогічна компетентність учителя	Володіння знаннями з таких дисциплін, як основи педагогіки та загальної психології, інтерактивних методів навчання, організація навчального середовища та освітнього процесу, що забезпечує всебічний розвиток дітей; прагнення до успішної професійної діяльності.

Таблиця 1 (подовжено)

1	2
Соціально-громадянська компетентність	Майбутній учитель початкових класів має володіти знаннями про громадянське суспільство; права і свободу людини у теперішній час; усвідомлення глобальних проблем нашого суспільства і пошуку шляхів у розв'язанні даної проблематики; вміння швидко визначати проблемні питання у соціокультурній і різних сферах життєдіяльності людини та швидко адаптуватися до них і знаходити шляхи вирішення.
Загальнокультурна компетентність учителя початкових класів	Володіти знаннями про головні твори мистецтва, вміння проявляти ідеї, досвід і почуття за допомогою мистецтва; крім того, осмислення власної національної ідентичності як основи відкритого відношення та поважного ставлення до різноманітного культурного вираження інших
Мовно-комунікативна компетентність	Засвоїти інтегративні знання про норми і основні складники педагогічного спілкування у процесі навчально-виховної роботи; розвинути у собі вміння слухати та відстоювати особисту позицію, розвиненість культури професійного спілкування.
Психологічно-фасилітативна компетентність	Вміння розвивати креативність у дітей початкової школи та подальше сприяння їхньої індивідуалізації; акцентувати на важливості фізичного, психічного і морального здоров'я учнів.
Інформаційно-цифрова компетентність учителя початкової школи	Володіти інтегративними знаннями, вміннями та навиками, які допоможуть орієнтуватися в інформаційному середовищі.
Підприємницька компетентність.	Вміння розробляти нові проекти та ідеї і в подальшому впроваджувати їх у життя з метою вдосконалення як особистісного статусу та добробуту, так і розвитку нашої країни.

У нашому дослідженні акцентуємо увагу на одному із головних складників професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи, а саме: культурологічній компетентності.

Як зазначають учені [9; 10; 14; 15], культурологічна компетентність – це сукупність знань про культуру, яка допомагає відобразити єдину, узагальнену картину світу та розкривати важливість навчальної дисципліни у поясненні цієї картини, що дозволяє з'ясувати місце людини у світі й визначити головні способи, що допоможуть змінити світ. Поряд із цим, культурологічна компетентність передбачає сформованість гуманістичного світосприйняття, духовно-естетичних і моральних цінностей, власної думки і переконання; усвідомлення необхідності саморозвитку духовного світу та культури людини, з метою створення злагоджених відношень особистості з навколишнім світом; здатність критично мислити й протистояти антигуманістичним віянням у культурі [1].

Відповідно до проведеного аналізу навчально-педагогічної літератури, констатуємо, що культурологічна компетентність майбутнього вчителя – це інтегративна, особистісна новобудова, що є успішним результатом професійної підготовки майбутнього вчителя у закладі вищої освіти у процесі безперервної педагогічної освіти, результативність якої обумовлена загальним рівнем сформованих у студента компетенцій, які допомагають особистості в соціалізації, розвитку світоглядно-професійних поглядів, формуванню креативного мислення та педагогічної майстерності, здатності до самореалізації, саморозвитку протягом усього життя.

Головною ознакою сформованості культурологічної компетентності у майбутніх учителів є вміння вивчати й характеризувати українську культуру, вміння опанувати культурологічний досвід різних народів світу, вміння розрізняти національні цінності, вміння вирішувати культурологічні перешкоди у процесі майбутньої професійної діяльності.

Оскільки освіта у XXI столітті стає потужним механізмом формування культури соціуму, у якому формується гуманістичний тип особистості, тому вона є одним із основних складників культури як загального процесу. У зв'язку зі сучасними потребами сьогодення та високим рівнем вимог до освіти загалом, культурологічна компетентність може бути реалізована тільки тоді, коли вчитель буде високопрофесійним, компетентним фахівцем у своїй галузі. Такий фахівець повинен не тільки сам мати базову професійну підготовку, але й володіти інтегративними знаннями, вміннями та навиками. Крім того, майбутній учитель початкової школи повинен усвідомлювати своє призначення в усій системі неперервної освіти, мати розвинену культуру, володіти новими педагогічними умовами й інтерактивними методами роботи [8].

Отже, на основі вищезазначеного, культурологічну компетентність розглядаємо: як основну здатність майбутнього вчителя, який розуміє культуру як цілісне явище; як розвиток інтегративних умінь у напрямку усвідомлення взаємозалежності між різними сферами культури. Основним результатом сформованої культурологічної компетентності має бути вміння створювати нову модель історичного й соціально-культурного ототожнення себе з іншою особою чи групою

осіб, здатністю до пошуку оптимальних інноваційних шляхів розвитку, побудови нового образу духовності, культури та цінностей у подоланні тотальної кризи культури [16].

Наприклад, для формування культурологічної компетентності у майбутніх учителів початкової школи необхідним є вивчення студентами навчального предмету «Історія культури», основною метою якого є детальне вивчення історії науки й техніки, побуту, освітньої та суспільної сфери, літератури та історії мистецтва. Дана навчальна дисципліна описує культуру як цілісну систему в прямій взаємозалежності всіх її галузей. При вивченні майбутніми вчителями історії культури, студенти навчаються пізнавати й знаходити основні аспекти розвитку соціуму в цілому.

Крім того, вважаємо, що студентів необхідно залучити до культурних цінностей, які створив соціум впродовж багатовікової історії [14]. Також, на нашу думку, для формування культурологічної компетентності ефективним є вивчення предмету «Дитяча література», у процесі якого майбутні вчителі початкової школи вивчають зв'язок літератури з філософією, міфологією, звичаями, віруваннями, культурними традиціями різних народів. Зауважимо, що під час викладання даної дисципліни дієвим буде використання ілюстративного матеріалу в контексті таких методів: культурологічний коментар; культурологічна характеристика літературного образу; створення проблемних запитань і культурологічний аналіз.

З метою організації результативного освітнього процесу формування культурологічної компетентності майбутнього вчителя початкової школи потрібно створити відповідні педагогічні умови, які допоможуть досягти поставлених цілей, а саме: створення творчої атмосфери, в процесі якої у студентів буде розвиватися зацікавленість до пізнання культури; побудова творчої рефлексії, на основі якої відбувається професійне становлення, особистісна якість та атрибут професійного мислення; посилення комунікативної та групової взаємодії майбутніх учителів педагогічними й культурними засобами, формами і методами навчання.

На основі організованого опитування студентів і проведеного детального аналізу навчального плану та наукових джерел можемо констатувати, що на даний час є потреба в розробленні й включенні до навчального плану підготовки спеціалістів даної галузі спеціальних курсів із метою посилення змісту формування культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Це в подальшому сприятиме засвоєнню інтегративних знань і вмінь, які необхідні для успішного становлення майбутнього професіонала, але не входять до обов'язкового складника змісту вищої освіти.

Здійснивши детальний аналіз навчальних планів підготовки вчителя початкової школи у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка, побачили, що деякі гуманітарні дисципліни спрямовані на формування культурологічної компетентності студента. Однак вважаємо, що для повноцінного й всебічного формування культурологічної компетентності майбутнього фахівця необхідно створити такі навчальні інтегровані курси: «Історія мистецтв», «Історія української культури», «Формування культурологічної компетентності».

Висновки. Спираючись на культурологічний підхід під час професійної підготовки майбутнього вчителя-педагога, процес формування відповідних інтегративних умінь і навичок – це здатність студента у закладі вищої освіти через діалог культур пізнавати морально-естетичні й культурні здобутки народів і націй, оволодіння відповідним культурним рівнем, а також розвиток мотивації і прагнення до самореалізації та самопізнання.

Отже, формуванню культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи сприятиме компетентнісний підхід через: розвиток навичок ефективного застосування сукупності успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини; формування інтегративних знань про культуру як цілісну систему, утвердження національної, соціально-культурної стійкості у реалізації професійної компетентності.

Список використаних джерел

- Браславська О. В., Рожі І. Г. Компетентнісний підхід – сучасна платформа модернізації професійної підготовки майбутніх учителів. *Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи* : Четверта Міжнар. наук.-практ. конф., 11-12 жовт. 2018 р. Умань : Візаві, 2018. С. 17–20.
- Державний стандарт початкової освіти. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/87-2018-p> (дата звернення 23.03.2019).
- Еріксон А., Пул Р. Шлях до вершини. Наукові поради про те, як досягнути професіоналізму. Київ : Наш формат, 2018. 304 с.
- Життєва компетентність особистості: від теорії до практики : наук.-метод. посіб. / ред. І. Г. Єрмакова. Запоріжжя : Центрпріон, 2005. 640 с.
- Закон України «Про вищу освіту». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18> (дата звернення 21.03.2019).
- Карташова Л. А., Чхало О. М. Створення персонального навчального середовища: використовуємо відкритий WEB-інструментарій. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2017. № 5. С. 4–8.
- Концепція Нової української школи. URL : <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення 24.03.2019).
- Концепція розвитку педагогічної освіти : наказ МОН України від 16.07.2018 № 776 / Міністерство освіти і науки України: офіційний веб-портал. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.
- Кравченко-Дзондза О. Е. Компетентісна парадигма підготовки майбутнього вчителя початкової школи. *Молодь і ринок*. 2017. № 10 (153). С. 84–90.
- Музальов Н. М. Культурологічна підготовка учнів професійно-технічних навчальних закладів. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2003. № 1. С. 69–79.
- Панкратова О. М. Культурологічна компетентність вчителів і її формування. URL : pier.ulstu.ru/seminar/archive/29report.dok.
- Стеценко Н. М., Чикалова Т. Г. Теоретичні підходи до інтерпретації сутності культурологічної компетентності. *Педагогічний альманах* : [зб. наук. пр. / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон, 2014. Вип. 23. С. 208–213.
- Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах вищої навчальної закладу : [наук. посіб.] / під заг. ред. С. І. Якименко. Київ, 2011. 464 с.

14. Хуторской А. В., Хуторская Л. Н. Компетентность как дидактическое понятие: содержание, структура и модели конструирования. *Проектирование и организация самостоятельной работы студентов в контексте компетентностного подхода* : межвуз. сб. науч. тр. / под ред. А. А. Орлова. Тула, 2008. Вып. 1. С. 117–137.
15. Цілі сталого розвитку 2016-2030. Представництво ООН в Україні. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytkutysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku> (дата звернення: 10.05.2018).
16. Яким має бути вчитель Нової української школи. Визначено компетентності вчителів початкової школи, необхідні для навчання учнів перших класів у 2018/2019 і 2019/2020 навчальних роках. URL : <https://vberzosvita.gov.ua/news/07-55-59-27-01-2018/>
17. Halash H. Individual competencies and the demand of the society. Materials CE. CDCC. Strasbourg, CDCC, 1996. 426 p.
9. Kravchenko-Dzondza, O. E. (2017). Kompetentnisna paradigma pidgotovki majbutnogo vchitelja pochatkovoї shkoli [Competent paradigm for future primary school teacher preparation]. *Molod i rynek [Youth and the market]*, 10 (153), 84-90 [in Ukrainian].
10. Muzalov, O. (2003). Kul'turologichna pidgotovka uchniv profesijno-tehnichnih navchal'nih zakladiv (Cultural training of students in vocational schools). *Pedagogika i psihologija profesijnoi osviti [Pedagogy and psychology of pedagogical education]*, 1, 69-79 [in Ukrainian].
11. Pankratova, O. M. *Kul'turologichna kompetentnist' vchiteliv i ii formuvannja [Cultural competence of teachers and its formation]*. Retrieved from pier.ulstu.ru/seminar/archive/29report.dok [in Ukrainian].
12. Stecenko, N. M., Chikalova, T. G. (2014). Teoretichni pidhodi do interpretacii сутности kul'turologichnoi kompetentnosti [Theoretical approaches to the interpretation of the essence of cultural competence]. In V. V. Kuzmenko (Ed.), *Pedahohichniy almanakh [Pedagogical almanac]*: zb. nauk. pr. (Is. 23, pp. 208-213). Herson [in Ukrainian].

References

1. Braslavskaja, O. V., & Rozhi, I. G. (2018). Kompetentnisnij pidhid – suchasna platforma modernizacii profesijnoi pidgotovki majbutnih uchiteliv [The competence approach is a modern platform for modernizing the professional training of future teachers]. *Modernizacija osvitnogo sereдовisha: problemi ta perspektivi [Modernization of the educational environment: problems and perspectives]*, Четверта Mizhnarodna naukovo-praktichna konferenciya (pp. 17-20). Uman: Vizavi [in Ukrainian].
2. *Derzhavnij standart pochatkovoї osviti [State standard of primary education]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/87-2018-p> [in Ukrainian].
3. Erikson, A., & Pul, R. (2018). *Shlyah do vershini. Naukovi poradi pro te, yak dosyagnuti profesionalizmu [The path to the top. Scientific advice on how to achieve professionalism]*. Kyiv: Nash format [in Ukrainian].
4. Yermakova, I. H. (Ed.). (2005). *Zhyttieva kompetentnist osobystosti: vid teorii do praktyky [The vital competence of the individual: from theory to practice]*: nauk.-metod. posib. Zaporizhzhia: Tsentrion [in Ukrainian].
5. *Zakon Ukrainu "Pro vishhu osvitu" [Law of Ukraine "On Higher Education"]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18> [in Ukrainian].
6. Kartashova, L. A., & Chhalo, O. M. (2017). Stvorennja personalnogo navchalnogo sereдовisha: vikoristovuyemo vidkritij WEB-instrumentarij [Creating a Personal Learning Environment: We use an open WEB toolkit]. *Kompiuter u shkoli ta simi' [Computer at school and family]*, 5, 4-8 [in Ukrainian].
7. *Kontsepsiia Novoi ukrainskoї shkoly [New Ukrainian school concept]*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> [in Ukrainian].
8. *Koncepsiia rozvitku pedagogichnoi osviti [The concept of development of teacher education]*: nakaz MON Ukraini vid 16.07.2018 № 776. Ministerstvo osviti i nauki Ukraini: oficijnij veb-portal. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennja-koncepcii-rozvitku-pedagogichnoi-osviti> [in Ukrainian].
13. Jakimenko, S. I. (Ed.). (2011). *Formuvannja profesijnoi kompetentnosti majbutnogo vchitelja v umovah vishhnogo navchal'nogo zakladu [Formation of professional competence of the future teacher in the conditions of higher education]*: nauk. posib. Kyiv [in Ukrainian].
14. Khutorskoi, A. V., & Khutorskaia, L. N. (2008). Kompetentnost kak didakticheskoe poniatie: sodержanie, struktura i modeli konstruirovaniia [Competence as a didactic concept: content, structure and design models]. In A. A. Orlova (Ed.), *Proektirovanie i organizaciia samostoiatelnoi raboty studentov v kontekste kompetentnostnogo podkhoda [Designing and organizing independent work of students in the context of a competency-based approach]*: mezhvuz. sb. nauch. tr. (Is. 1, pp. 117-137). Tula [in Russian].
15. *Cili stalogo rozvitku 2016-2030. Predstavnicтво ООН v Ukrayini [Sustainable Development Goals 2016-2030. United Nations in Ukraine]*. Retrieved from <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytkutysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku> [in Ukrainian].
16. *Yakim maye buti vchitel Novoyi ukrayinskoyi shkoli [What should be the teacher of the New Ukrainian School]*. *Viznachenno kompetentnosti vchiteliv pochatkovoyi shkoli, neobhidni dlya navchannya uchniv pershih klasiv u 2018/2019 i 2019/2020 navchalnih rokah*. Retrieved from <https://vberzosvita.gov.ua/news/07-55-59-27-01-2018/> [in Ukrainian].
17. Halash, H. *Individual competencies and the demand of the society*. Materials CE. CDCC. Strasbourg, CDCC, 1996.

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 18.03.2020